

Vesna Širić
Drena Trkulja Petković
Marin Končarević

SPORTSKO REKREACIJSKI SADRŽAJI NA OTVORENOM U FUNKCIJI UNAPREĐENJA TURISTIČKE PONUDE OSJEČKO–BARANJSKE ŽUPANIJE

1. UVOD

Turizam i sport smatraju se najmasovnijim društveno–ekonomskim pojavama u suvremenom društvu. Sport je u suvremenom turizmu postao ne samo sadržaj boravka, nego je vrlo često i glavni motiv za putovanja u određene turističke destinacije. Interesi turističke potražnje na vodećim turističkim tržištima svijeta okreću se sve više prema novim oblicima odmora koji, osim sunca, mora i pjeskovitih plaža nude i nešto drugo. Turisti na odmoru ne žele više biti samo pasivni promatrači nego žele biti aktivni sudionici. Upravo je to presudan faktor razvoja turizma u područjima kao što je Osječko–baranjska županija, koja i ne može ponuditi sunce, more i pijesak, ali ima brojne druge neiskorištene resurse.

Hrvatska kao turistička zemlja svoje gospodarstvo treba bazirati na oblicima aktivnosti koji ne uništavaju prirodne resurse. Upravo su sadržaji na otvorenom takvi oblici aktivnosti koji pomažu očuvanju prirodnih znamenitosti, a koje su glavni adut Hrvatske na globalnom turističkom tržištu. Razvoj turizma Osječko–baranjske županije počiva na sportsko rekreacijskom, lječilišnom, lovnom i ribolovnom, te seoskom i eko turizmu. S obzirom na iznimno bogatstvo prirodnih resursa, od ljepote do čistoće, ovo je područje idealno za različite sportsko rekreacijske aktivnosti na otvorenom.

2. STANJE

Slavonija i Baranja se prostiru na području sjeverno istočne Hrvatske na površini od 12.5 tisuća km² što je 22% sveukupnog hrvatskog kopnenog teritorija. S tri strane je omeđena rijekama međunarodnog značaja: Drava, Sava i Dunav. Taj prostor ima posebno povoljan zemljopisni položaj i jedan je od najznačajnijih europskih plovnih putova. Obiluje prirodnim resursima koji se temelje na sastavu tla i klimi pogodnim za poljoprivrednu proizvodnju, ima termalne vode, očuvani okoliš i jedinstveno područje Kopačkog rita.

Unazad četiri do pet godina počeo je intenzivniji razvoj i ulaganje u turizam, ali bez globalnog plana. Inicijativu su preuzeli mali poduzetnici koji grade pansione ili

hotele kapaciteta dvadeset do trideset postelja, a uglavnom su orijentirani na razvoj seoskog turizma. Za boravka na području Osječko – baranjske županije turisti imaju mogućnost bavljenja različitim sportsko rekreacijskim aktivnostima na otvorenom.

Prije svega to su **lov i ribolov** koji privlače, već dugi niz godina, najveći broj stranih turista na to područje. U Osječko-baranjskoj županiji na ukupnoj lovnoj površini od 347 685 ha ustanovljena su 83 zajednička lovišta te 14 državnih lovišta. Lov na području županije ima bogatu tradiciju, posebno na krupnu divljač (jelen, divlja svinja, muflon) a i danas može ponuditi visoko trofejnu divljač kako u otvorenim tako i u ograđenim lovištima. Od sitne divljači lovi se: fazan, šljuka, prepelica, trčka, divlja patka, divlja guska i zec.

Ribolov na području Osječko–baranjske županije je vrlo rasprostranjen u svim njenim dijelovima. Vode su bogate svim vrstama ribe. Može se udičariti u “divljini” ili na uređenim prostorima tj. izletištima uz ribnjake, jezera i rijeke.

U Osječko-baranjskoj županiji su i dva osobito značajna turistička lokaliteta: Bizovačke toplice i Kopački rit.

Bizovačke Toplice su smještene u ravničarskom predjelu, neposredno uz samo naselje Bizovac, 20 km zapadno od Osijeka. U bogatoj slavonskoj ravnici, izvire davno nestalo Panonsko more, jedini termalni slani izvor u Europi. Voda bogata mineralima i toplija od bilo koje termalne vode (96°C) izvire iz dubine od gotovo 2000 m. Bizovačke toplice su najveći turistički kompleks istočne Hrvatske. U njihovom sastavu su hotel Termia i hotel Toplice, termalno kupalište Aquapolis te Poliklinika “Bizovačke toplice - medicinska rehabilitacija”. Uz otvorene bazene u ponudi su vanjski tereni za: veliki i mali nogomet, rukomet, košarku, odbojku, odbojku na pijesku i tenis. Pored toga organizira se vožnja biciklom, škola plivanja i vježbanje u bazenima.

Kopački rit predstavlja jedno od najuščuvanijih prirodnih poplavnih područja rijeke Dunava u čitavoj Srednjoj Europi. Smješten je na sjeveru Osječko-baranjske županije, u kutu između Dunava i Drave. Kopački rit kao park prirode omogućava turistima upoznavanje s jedinstvenom ljepotom i bogatstvom flore i faune. Nadomak Kopačkog rita i Tikveša nalazi se mjesto Bilje, koje je i biciklističkom stazom povezano s Osijekom. Jedno je od mjesta u Baranji u kojem se unazad nekoliko godina značajno razvija turistička djelatnost u vidu otvaranja pansiona za seoski turizam. Uz samo mjesto nalazi se Biljsko jezero pogodno za niz sportsko rekreacijskih aktivnosti.

Zanimljivu sportsko rekreacijsku ponudu za turiste na području Baranje ima agencija Baranya Adventure, a sastoji se od: team buildinga, vožnje terenskim vozilima, paintballa, šetnje i vožnje kanuima. Jahanje se nudi turistima u okviru nekih obiteljskih gospodarstava te u Đakovačkoj ergeli lipicanaca i na Osječkom hipodromu.

Vožnja čamcima, kanuima i kajacima, te veslanje provodi se po rijekama i jezerima. Turisti se mogu rekreirati pješaćenjem, trčanjem, vožnjom bicikla (po prirodnim terenima ili biciklističkim stazama), koturaljkanjem, plivanjem (u rijekama, jezerima ili bazenima), klizanjem (u prirodnom okruženju na zaleđenoj Staroj Dravi ili umjetnom klizalištu). Ima niz mogućnosti za igranje tenisa, kuglanje, boćanje i sve vrste sportskih igara u zatvorenim i otvorenim objektima. U izgradnji je i prvi golf teren u Baranji.

Jedina i najznačajnija kulturno-sportska manifestacija, koja se tradicionalno održava već više od 30 godina na području općine Bizovac je “Olimpijada starih športova” u Brođancima. Izvorni stari sportovi, koji se prezentiraju na olimpijadi stari su nekoliko stoljeća, a malo je pisanih dokumenata kada su se i gdje pojavili.

Na prostoru Osječko-baranjske županije brojni su sportsko rekreacijski centri i izletišta koji nude: kupanje i plivanje, te igre u vodi u ljetnim mjesecima, nekolicina raspolaže terenima za sportske igre i odbojku na pijesku. Neki centri raspolažu trim stazama, teniskim terenima i boćalištima.

3. PERSPEKTIVA RAZVOJA I PRIJEDLOG MJERA

Za kvalitetno planinarenje, programiranje i unapređenje sportsko rekreacijske ponude na otvorenome potrebno je izvršiti sljedeće korake:

- predlaganje i izvedba promotivnih aktivnosti,
- kreiranje sportsko-rekreacijske ponude prema potencijalnim korisnicima,
- podizanje razine kvalitete sveukupne sportsko rekreacijske ponude,
- objedinjavanje sportsko rekreacijske ponude na razini županije,
- povezivanje sportsko rekreacijske ponude s turističkom potražnjom kroz razvoj turističkog identiteta te predstavljanje prostora kao ekskluzivne turističke destinacije,
- izrađivanje i tiskanje letaka s općim informacijama te prospekta s konkretnim aranžmanima kao i produkcija WEB stranice,
- konstruiranje štanda i video promocije te davanje stalnih, svježih, dostatnih i točnih informacija potencijalnim korisnicima programa,
- uključivanje touroperatora iz susjednih zemalja koji bi u svoje tržište uključili i programe ove sportsko rekreacijske ponude.

Provedbom predloženih aktivnosti, turistički i sportsko rekreativni proizvodi na otvorenom postali bi konkurentni proizvodima drugih turističkih središta.

U smislu poboljšanja kvalitete i proširenja ponuđenih sadržaja koji bi služili u svrhu zadovoljenja potreba turista i razvoja sportsko rekreacijskog turizma na

otvorenim prostorima trebalo bi obaviti dodatna ulaganja u većinu postojećih centara uređenjem izvanjskih prostora, proširenjem sportsko rekreacijskih sadržaja i nabavkom potrebnih rekvizita za iznajmljivanje.

Ulaganja je potrebno obaviti u sljedeće objekte i sadržaje: uređenje lovnih područja; uređenje ribolovnih područja; uređenje i proširenje staza za pješaćenje, hodanje i trčanje te orijentacijsko hodanje i trčanje; uređenje postojećih i izgradnja novih biciklističkih staza koje će služiti i za vožnju koturaljkama; uređenje jahačkih staza i staza za vožnju kočijama i kolima; uređenje postojećih i izgradnja novih trim staza; uređenje obala uz rijeke, jezera i ribnjake i nabava potrebnih rekvizita za iznajmljivanje (ribički pribor, čamci, kanui, kajaci, jedrilice i dr.); uređenje prirodnih kupališta; uređenje streličarskih poligona; uređenje staza za skijaško trčanje; uređenje staza za sanjkanje; uređenje izvanjskih klizališta i dr.

Nadalje je potrebno izgraditi: tenis terene; otvorene wellness centre; jahališta; golf terene; skijalište na stajaćim vodama (na sajlu); terene za sportske igre; terene za odbojku i rukomet na pijesku; igrališta za mini golf; poligone za vožnju bicikla u prirodnim uvjetima (po grbavom terenu, uzbrdo, po blatu i dr.); poligona za motocross; “adrenalinski park” (umjetne stijene za slobodno penjanje, bungee jumping, hodanje po balvanima, užadi, penjanje na drveće, sportski poligoni s prirodnim preprekama i dr.). Takvim ulaganjima bi se osigurali uvjeti za kvalitetnu i raznovrsnu sportsko rekreacijsku ponudu na otvorenim prostorima koja bi zasigurno mogla privući velik broj gostiju svih dobnih skupina te ih navesti na duži boravak i ponovni dolazak u ovu destinaciju. Posebno je bitno stvoriti uvjete za zimske aktivnosti kako bi se turiste privuklo i u zimskim mjesecima. Želi li se ostvariti određeno proširenje sportsko rekreacijske ponude, prije svega treba pozitivne pomake učiniti u lovnom turizmu, koji kao jedan od profitabilnijih oblika turističke ponude, predstavlja značajan resurs ovog područja. On je opterećen nizom različitih problema kao što su zakonske, organizacijske, kadrovske i promotivne pretpostavke.

Što se tiče sportskog ribolova nedostaje mu više marketinških aktivnosti te mogućnost iznajmljivanja pribora za goste koji bi eventualno željeli isprobati taj oblik aktivnosti ili za goste koji se i inače bave ribolovom, ali borave u destinaciji iz drugih razloga.

U planiranju proširenja ostalih programa, prije svega treba poštivati i koristiti prirodne resurse i klimatske uvjete. Svakako je privlačnije što veći broj aktivnosti ponuditi u prirodnom okruženju, na svježem i čistom zraku, uvažavajući specifičnosti određene destinacije. Tako bi se programi mogli podijeliti prema nekoliko različitih kriterija:

- ljetne i zimske sportsko rekreacijske aktivnosti,
- sportsko rekreacijske aktivnosti koje se provode u prirodi, uz vodu i na vodi,

- individualne ili skupne sportsko-rekreacijske aktivnosti,
- sportsko-rekreacijske aktivnosti avanturističkog i «adrenalinskog» tipa,
- sportsko-rekreacijske aktivnosti u starim sportovima,
- radne sportsko-rekreacijske aktivnosti u okviru seoskog turizma,
- programi obuke za napredne i početnike.

Poštujući navedene kriterije sportsko rekreacijsku ponudu trebalo bi proširiti sljedećim aktivnostima: skijanje na vodi čamcima ili na sajlu; vožnja svim vrstama plovila na osobni pogon na tekućim i stajaćim vodama; veslanje u sportskim čamcima; jahanje u prirodi; aerobic u prirodi; aquaerobic u stajaćim vodama; rukomet na pijesku; badminton na travi; wellness u prirodi; klizanje u prirodi; skijaško hodanje i trčanje; sanjkanje; streličarstvo; letenje balonom / jedrilicom; golf; bike-cross; moto-cross; foto safari.

Za početnike je prijeko potrebno ponuditi obuke u vidu škola u većem broju aktivnosti kao što su: plivanje; veslanje; skijanje na vodi; jahanje; skijaško hodanje/trčanje; slobodno penjanje; klizanje; tenis; golfa i dr.

U okviru programa seoskog turizma valjalo bi ponuditi: vožnju kočijama i seoskom zapregom; vožnju traktorima po poljima; vožnju na sijenu; vožnju saonicama sa zapregom; rad na seoskom gospodarstvu; sudjelovanje u poljoprivrednim radovima; igraonice za djecu; program starih sportova u vidu natjecanja; ZOO za djecu (mini zoološki vrt s domaćim životinjama); izviđački logor za djecu s voditeljem.

Sve predložene programe treba detaljno osmisliti i razraditi, osigurati materijalne uvjete za njihovu realizaciju i osposobiti voditelje i animatore koji bi radili s turistima kada je to potrebno. Trebalo bi osmisliti i prostornu koncepciju tako da bi se određeni programi provodili na pojedinim destinacijama koje već imaju prirodne ili materijalne uvjete za realizaciju. Nadalje, bilo bi poželjno povezati sve destinacije turističkim prijevozom, kako bi gosti mogli koristiti sve sportsko rekreacijske programe na području Osječko–baranjske županije, a ne samo one u mjestu boravka.

4. ZAKLJUČAK

Dosadašnji turistički razvoj Osječko-baranjske županije zasnivao se na valorizaciji prirodnih resursa, kulturno-povijesnih sadržaja, geoprometnom položaju i dostignutoj razini turističko-ugostiteljskih kapaciteta. U tako definiranom prostoru, turističke potencijale ovog prostora čine područja pod posebnim režimima zaštite, područja uz vodotoke Dravu, Dunav i njihove pritoke, brojne prirodne i umjetne akumulacije, ribnjaci, šume s bogatstvom i raznolikošću flore i faune, poljoprivredna i vinorodna područja te termalni izvori koji pružaju mogućnost za razvoj različitih oblika selektivnog turizma kao što su sportsko-rekreacijski, zdravstveni, izletnički, lovni, ribolovni, ekološki i dr.

Turističko tržište je dinamično i izrazito okrenuto suvremenim trendovima. Turist želi upoznati i iskusiti svjetove koji se jasno razlikuju od njegovog svakodnevnog okruženja, a za goste iz urbanih sredina ovaj kontinentalni dio Hrvatske predstavlja pravo otkriće. Trend aktivnog odmora, ispunjenog sportskom rekreacijom, doživljajem i zabavom, jedna je od značajnih karakteristika ukupne turističke potražnje u međunarodnom i domaćem turizmu.

Ukupna turistička ponuda kao i ponuda sportsko-rekreacijskih sadržaja na otvorenom u Osječko–baranjskoj županiji ne zadovoljava zahtjeve suvremenog turističkog tržišta.

Može se zaključiti da je prije svega potrebno poboljšati i proširiti turističku ponudu te osmisliti prepoznatljive i kvalitetne sadržaje koji će privući veći broj turista tijekom cijele godine, zadržati ih duže vrijeme u ovoj destinaciji i navesti ih da ponovo dođu na ove prostore. Sportsko rekreacijska ponuda mora biti jedan od najvažnijih selektivnih oblika turizma, koji zasigurno uz ostale oblike, može osigurati veću potražnju na turističkom tržištu, veći broj turista i veću turističku potrošnju.

Razvojem sportsko rekreacijskog turizma Osječko–baranjska županija može osigurati mnogo veći broj turističkih dolazaka i noćenja, a što će se na kraju odraziti i na sveukupnu turističku djelatnost kao i na gospodarski razvoj ovog područja.

5. LITERATURA

1. Bartoluci, M. (1995.) Razvitak sportsko-rekreacijskog turizma u Hrvatskoj, *Acta Turistica*, 7 (2), 137- 156.
2. Širić, V. (2006.) Osnove razvoja sportsko - rekreacijskog turizma u Osječko - baranjskoj županiji, (magistarski rad), Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
3. Širić, V. (2007.): Mogućnosti aktivnog odmora u turizmu Osječko-baranjske županije, U: Zbornik radova Sport za sve u funkciji unapređenja kvalitete života, Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
4. Trkulja-Petković, D. (2000.): Vrednovanje modela sportske rekreacije u turističkoj ponudi, (disertacija), Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu.